

УДК 657.36

ФОРМУВАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Леонова Ю. О., к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — Наведено огляд основних тенденцій зміни структури фінансових звітів в умовах їх наближення до міжнародних стандартів фінансової звітності. Розглянуто порядок складання Звіту про рух грошових коштів за вимогами міжнародних стандартів та вітчизняних вимог законодавства. Доведено переваги та недоліки складання Звіту про рух грошових коштів за прямим та не прямим методами.

Ключові слова — гармонізація обліку, звіт про рух грошових коштів, міжнародні стандарти фінансового обліку, фінансова звітність.

Фінансова звітність підприємств України з кожним роком все більше наближається до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Це є позитивною тенденцією, яка дозволяє багатьом вітчизняним виробникам виходити на нові ринки, все далі інтегрувати Україні в світове товариство.

Одним з останніх нововведень, які стосуються нормативного забезпечення складання фінансової звітності є прийняття в 2013 році Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 1 (НП(С)БО 1) «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке повністю замінило перші п'ять вже не діючих Положень стандартів бухгалтерського обліку (П(С)БО). Слід зазначити, що НП(С)БО 1 ще більше наближає форми вітчизняної звітності до МСФЗ і, якщо розглядати форми взагалі, а не окремо кожен, то можна зазначити наступне:

назви форм звітності ще більше відповідають аналогічним міжнародним;

скорочено кількість статей, які підлягають обов'язковому відображенню. Натомість вони додаються кожним підприємст-

вом за власною потребою у вигляді додаткових статей, якщо інформація відображена в них є суттєвою, а оцінка статті – достовірною;

під час складання звітів необхідно зважати на те, що відтепер поняття «надзвичайна подія» відсутнє;

відомості про підприємство, яке подає звітність наводяться тільки в заголовній частині Балансу;

Розглядаючи окремо кожен оновлений фінансовий звіт можна знайти певні нововведення та надати їм оцінку, проте зупинимося більш детально на Звіті про рух грошових коштів.

Згідно с НП(С)БО 1, звіт про рух грошових коштів - звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [1]. Таким чином, дане визначення пояснює, що грошові потоки підприємства розподіляються за трьома видами його діяльності.

В свою чергу, професор Атамас П.Й. [2, с.6]. говорить про даний звіт як про дуже важливий та виділяє наступні питання, відповідей на які надає лише Звіт про рух грошових коштів:

яку фінансову діяльність здійснювало підприємство протягом звітного періоду, яку суму коштів вклало у цю діяльність та які її результати;

які інвестиційні проекти здійснило підприємство, які нові види необоротних активів придбало, за які кошти та їх вартість;

за рахунок чого і з яких причин збільшилася або зменшилася кредиторська заборгованість;

чи здійснювало підприємство операції з випуску або погашення облігацій власної емісії та їх фінансові наслідки;

чи випускало підприємство додатково в обіг акції власної емісії та на які цілі використані отримані від їх розміщення кошти;

чому, при позитивних загальних фінансових результатах діяльності, у підприємства періодично виникають проблеми з наявністю вільних грошових коштів і т. ін.

Відповідно до НП(С)БО 1, підприємство самостійно обирає, яким методом буде складати Звіт про рух грошових коштів: прямим чи непрямим, що також є наближенням вітчизняного законодавства до міжнародного. Адже ще до 2013 року українські підприємства складали звіт за встановленим методом (з 1999 по 2010 – за непрямим, а з 2010 по 2013 – за прямим), а МСФЗ дають можливість обирати один з методів.

Згідно з МСФЗ 7, у звіті, складеному прямим методом, розкривається інформація про основні класи валових надходжень грошових коштів чи валових виплат грошових коштів. За непрямим методом - прибуток чи збиток коригується відповідно до впливу операцій негрошового характеру, будь-яких відстрочок або нарахувань минулих чи майбутніх надходжень, або виплат грошових коштів щодо операційної діяльності, а також відповідно до статей доходу або витрат, пов'язаних із грошовими потоками від інвестиційної чи фінансової діяльності. [3].

Повертаючись до вітчизняної звітності, зазначимо, що прямий метод складання Звіту про рух грошових коштів потребує від підприємства використання аналітичних рахунків та детального розгляду кореспонденції рахунків 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках» з іншими рахунками бухгалтерського обліку. У даному звіті детально відображаються надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), виплати постачальникам та підрядникам за сировину, матеріали, товари, роботи і послуги; виплати працівникам заробітної плати, отримання відсотків за поточними рахунками у банках, отримання і сплата штрафів, пені, неустойки тощо.

Непрямий метод передбачає заповнення Звіту про рух грошових коштів на основі Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукуп-

ний дохід), аналітичні дані при цьому використовуються лише для деяких рядків. Іншими словами, даний метод складання звіту передбачає коригування суми чистого прибутку за даними Звіту про фінансові результати на суми негрошових витрат і доходів. При цьому, суми негрошових доходів віднімаються, а суми негрошових витрат (амортизація необоротних активів тощо) – додаються до суми чистого прибутку. Крім того, сума чистого прибутку підлягає коригуванню на відхилення залишків на рахунках операційних активів та зобов'язань за даними Балансу підприємства: приріст активів або зменшення зобов'язань свідчать про вибуття грошових коштів, а зменшення активів або приріст зобов'язань – про їх надходження.

Отже, як бачимо, дозвіл НП(С)БО 1 обирати самостійно спосіб складання звіту створює проблеми вибору й розділяє науковців на два табори. Так, Атамас П.Й., Атамас О.П., Шубіна С.В., Босих А.Ю., Курило Г.М. [2, 4, 5] та інші дослідники вважають доцільним використання непрямого методу під час складання Звіту про рух грошових коштів, вказуючи на такі його переваги:

звіт показує взаємозв'язок отриманого чистого прибутку зі змінами активів та зобов'язань підприємства;

цей метод простіший для використання, не вимагає великих розшифровок оборотів за рахунками, тому в зарубіжній практиці він використовується частіше;

форма є більш наглядною, оскільки включає в себе стовбці «надходження» та «видаток», що значно полегшує аналіз грошових коштів підприємства та вимагає меншого часу, тому що дані беруться також з двох форм звітності;

звітна інформація про рух грошових коштів та їх еквівалентів дозволить більш точно здійснювати моделювання поточної вартості майбутніх грошових потоків для порівняльної оцінки фірми;

статті несуть за собою більш високе смислове навантаження.

Проте дані дослідники виділяють й декілька недоліків непрямого методу:

відсутність у звіті даних про обсяги реальних грошових потоків від окремих видів операційної діяльності;

звіт за рахунок своїх рядків є не дуже зрозумілим для некомпетентних користувачів даної інформації.

Також можна виділити і прихильників прямого методу складання звіту, а саме це такі науковці як Теслюк В.М., Дегтяренко А.В., Корягін М.В., Височян О.С. та інші [6, 7]. Вони вказують наступні переваги даного методу:

за допомогою нього одержується інформація, яка може бути корисною для оцінки майбутнього руху грошових коштів;

метод складання є більш наочним, дає змогу чітко виділити відповідні напрями надходження й витрачання грошей, простежити рух грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві;

форма є доступнішою для сприйняття та заповнення.

Крім цього, МСФЗ також заохочують суб'єктів господарювання до застосування прямого методу, говорячи при цьому, що цей метод надає інформацію, яка може бути корисною для оцінки майбутніх грошових потоків і яку не можна отримати із застосуванням непрямого методу. В свою чергу, непрямий метод є допустимим для визначення чистого руху грошових коштів від операційної діяльності, коли відображаються доходи та витрати, інформація про які розкрита у звіті про сукупні доходи, і зміни протягом звітного періоду в запасах, а також дебіторська та кредиторська заборгованість від операційної діяльності [3].

Таким чином, зближення національного бухгалтерського обліку з міжнародним є позитивною тенденцією, проте породжує деякі проблеми. Зокрема, дозвіл НПСБО 1 обирати самостійно метод складання Звіту про рух грошових коштів примушує вітчизняних бухгалтерів та науковців аналізувати ці методи й шукати оптимальний для себе. Проаналізувавши поради міжнародних стандартів фінансової звітності та думки різних вчених, підтверджуємо доцільність використання непрямого методу складання Звіту про рух

грошових коштів, який буде полегшувати роботу бухгалтерів, надаючи при цьому користувачам можливість аналізувати грошові потоки підприємства. Проте на сьогодні дана проблема не вирішена до кінця, тому потребує подальшого дослідження.

Список використаної літератури

1. НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 19. – С.665.

2. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект : колективна монографія у 2 т. / за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – Т. 1. – 358 с.

3. МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320-284/file/IAS%2007.pdf>

4. Шубіна С.В., Босих А.Ю. Проблематика заповнення звіту про рух грошових коштів та шляхи її вирішення // Науковий журнал «Молодий вчений». – 2014. - № 4 (07). – С. 142 – 145.

5. Курило Г.М. Щодо пошуку стратегії конвергентності в обліку та фінансової звітності: концептуальний підхід // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2013.- № 1. – С. 95- 100.

6. Теслюк В.М., Дегтяренко А.В. Складання звіту про рух грошових коштів // Вісник Сумського НАУ. Серія: Фінанси і кредит. – 2011. – № 1(30). – С.127-131.

7. Корягін М.В., Височан О.С. Звіт про рух грошових коштів: вітчизняний та міжнародний підходи // Проблеми економіки та управління. – 2003. – № 484. – С.104–109

Автори

Леонova Юлія Олександрівна, доцент кафедри бухгалтерського обліку ХНЕУ ім. С. Кузнеця (leonovaja@ukr.net)

Тези доповіді надійшли 02 лютого 2016 року.

Опубліковано в авторській редакції.